

**ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДЛЯ
ДОРΟΣЛИХ М. КИЄВА
Науково-методичний відділ**

**ВПЛИВ ІСТОРИЧНО-ПАТРІОТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА НАШЕ
ЖИТТЯ**

Аналітична довідка
за результатами соціологічного дослідження

Київ, 2024

УДК 024:

В 80

Вплив історично-патріотичної літератури на наше життя: аналітична довідка за результатами соціологічного дослідження / Публічна бібліотека імені Лесі Українки; уклад. І. Іванова. – Київ, 2024. – 11 с.

Видання містить матеріали про результати соціологічного дослідження «Вплив історично-патріотичної літератури на наше життя», яке проводилось протягом липня-вересня 2024 року серед працівників та користувачів публічних бібліотек Києва. Адресоване бібліотечним фахівцям.

Підготувала І. Іванова

Аналітичне опрацювання,
комп'ютерний набір І. Іванова

Відповідальна за випуск О.Романюк

ПБ імені Лесі Українки, 2024

«Перед минулим – зніміть капелюхи,
перед майбутнім – засукайте рукава»
Народна мудрість

Починаючи з усної народної творчості, що є духом нації, високохудожніми творами письменників-класиків і, закінчуючи творами сучасних письменників, історико-патріотична література завжди впливала на виховання та національну свідомість як дитини, так і дорослого читача. Вплив такої літератури особливо відчувається зараз, коли вже понад 1000 днів триває широкомасштабна російська військова агресія, 1000 днів тривоги, відчаю, стресу, молитов, а водночас стійкості, мужності, спротиву...

Актуальність теми У реаліях сучасної України історичній, патріотичній літературі надають особливого значення. У час, коли кращі сини й дочки України зі зброєю в руках стримують натиск ворога, коли українці об'єднали зусилля всієї нації на те, щоб боронити свободу й демократію, актуальність дослідження «Вплив історично-патріотичної літератури на наше життя» зрозуміла кожному.

Мета дослідження: виявити, чи змінились читацькі уподобання киян під час війни, як впливають на них твори історико-патріотичної тематики.

Завдання дослідження:

- проаналізувати вплив історико-патріотичної літератури на користувачів публічних бібліотек у сучасних реаліях;

- вивчити зауваження та пропозиції користувачів щодо актуальності доукомплектування фондів публічних бібліотек літературою історико-патріотичного спрямування.

Метод дослідження: анкетування.

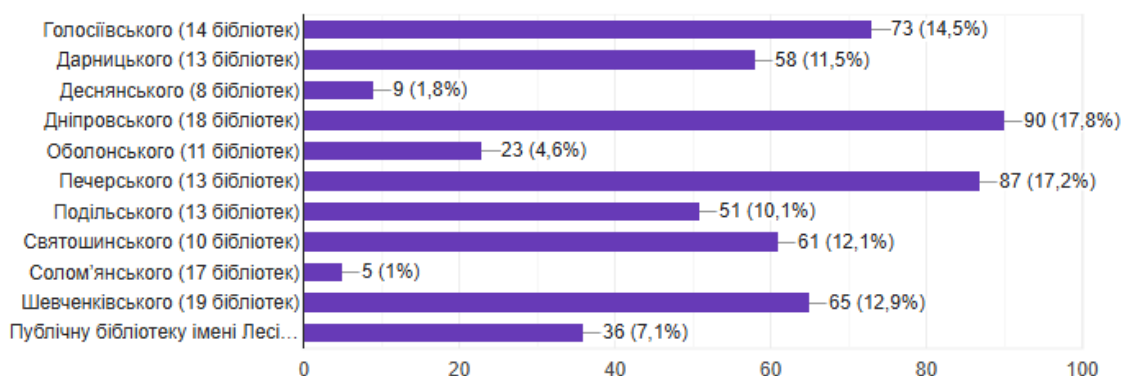
У липні-вересні 2024 року Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва проводила загальноміське соціологічне дослідження «Вплив історично-патріотичної літератури на наше життя». Працівниками науково-методичного відділу Бібліотеки була розроблена анкета, яка складається з 11 питань.

Базами дослідження стали 10 респондентів: 9 ЦБС та відділи обслуговування Публічної бібліотеки імені Лесі Українки.

Загалом в анкетуванні взяли участь **505** працівників та користувачів бібліотек.

За районами Києва анкети респондентів розподілились таким чином:
Бібліотеку якого району Ви відвідуєте?

505 відповідей

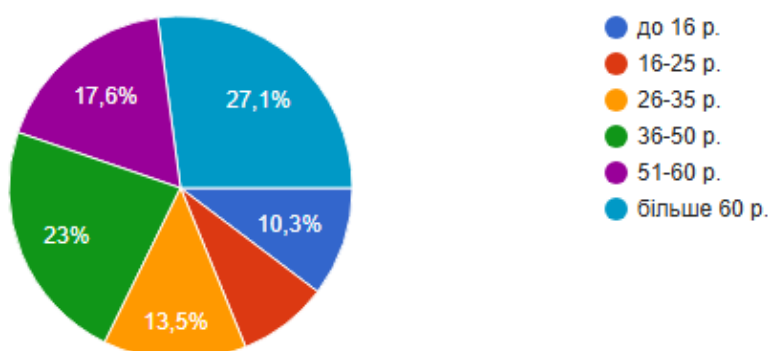
Як бачимо, найбільше анкет надійшло з Дніпровського та Печерського районів міста.

Характеристика групи респондентів

Щодо **віку респондентів**, то найбільша група опитаних (27,1%) – віком понад 60 років, друга за чисельністю група – користувачі віком 36-50 років (23%), 17,6% – користувачі віком 51-60 років, найменша група – віком 16-25 років (8,5%). Отже, більшість користувачів зріло та виважено поставились до питань анкети.

Вкажіть, будь ласка, Ваш вік.

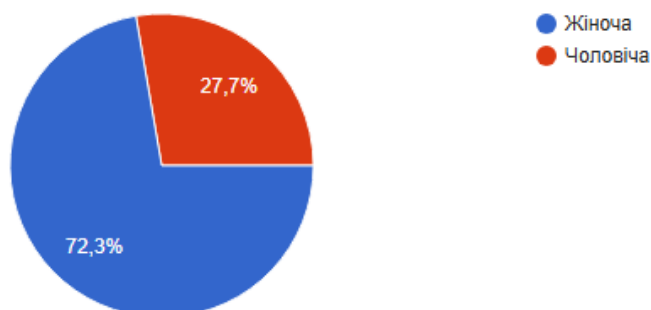
505 відповідей

Серед опитаних користувачів переважають жінки, які майже втричі активніше (72,3%), ніж чоловіки (27,7%) відвідують книгозбірні м. Києва:

Вкажіть, будь ласка, Вашу стать

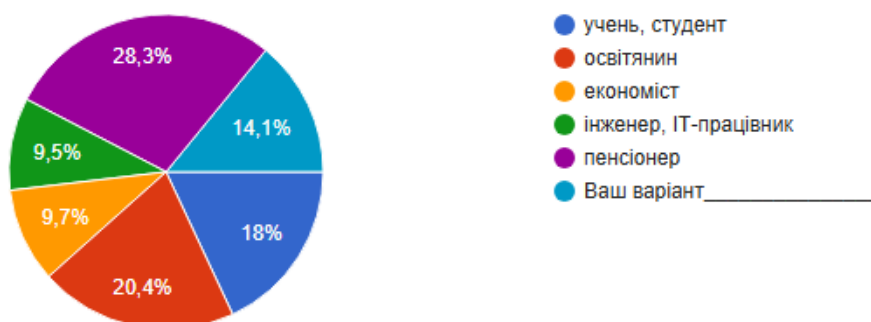
505 відповідей

На питання анкети: «*До якої групи користувачів Ви себе відносите?*» – відповіді розподілились таким чином:

До якої групи користувачів Ви себе відносите?

505 відповідей

Серед респондентів найбільше людей поважного віку, з великим життєвим досвідом. За професією: освітяни – понад 20% опитуваних. Значну частину складають учні (студенти) – 18%. На питання анкети відповідали економісти (9,7%), спеціалісти технічних наук (9,5%). Серед тих, хто обрав свій варіант: дослідник, історик, археолог, громадський діяч, дизайнер (1 анкета), продавець, еколог, домогосподарка, мама, журналіст, підприємець (по 2 анкети), юрист (3), робітник (5), волонтер, працівник культури (14), службовець (7), художник, мистецтвознавець, лікар, соціальний працівник тощо.

8,5% опитуваних – внутрішньо переміщені особи, тобто люди, які, тікаючи від військових дій, позбулись рідного їм середовища, житла, звичок, традицій та й самого звичного життя...

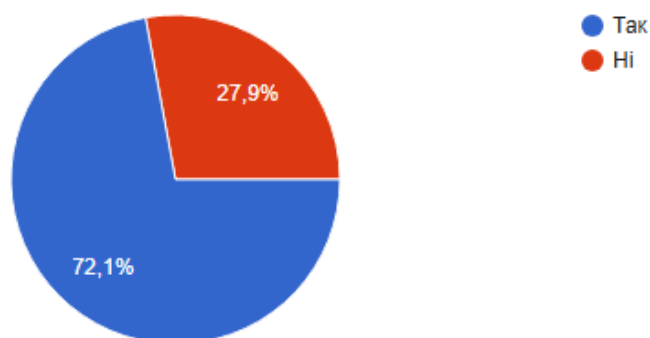
Таким чином, респонденти представлені всіма категоріями громадян за віковим складом, статтю, широкою професійною групою, що дозволяє

стверджувати про репрезентативність проведеного дослідження.

Чи змінилися читацькі уподобання з початком російсько- української війни і як саме, можна проаналізувати за діаграмами:

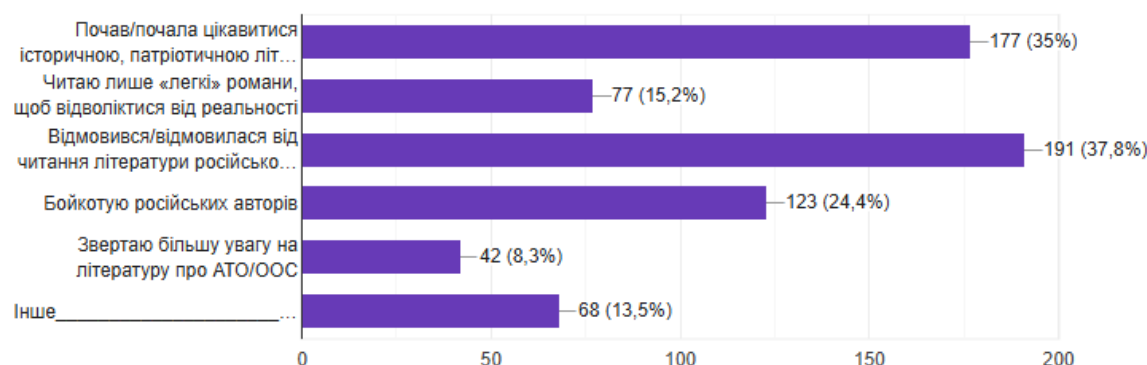
Чи змінилися Ваші читацькі уподобання з початком російсько- української війни?

505 відповідей

Якщо змінилися, то як саме? Виберіть один з запропонованих варіантів, або зазначте власний.

505 відповідей

У 72% респондентів уподобання змінилися: вони відмовились від читання літератури російською мовою (38%), почали більше цікавитись історичною, патріотичною літературою (35%), бойкотують російських авторів (24,4%), звертають більшу увагу на літературу про АТО/ ООС (8,3%).

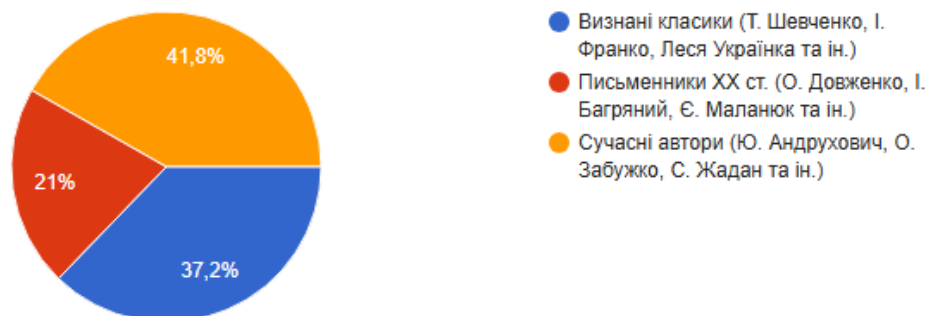
В той же час понад 15% респондентів читають лише «легкі» романи, щоб відволіктися від реальності.

Відповіді майже 80% опитуваних, які читають історично-патріотичну літературу, на питання: «*Українські письменники якого з поданих періодів, на Вашу думку, написали найкращі твори з цієї тематики?*» розподілились таким чином: майже 42% віддали перевагу творам сучасних українських письменників, 37,2% вважають такими твори визнаних класиків

української літератури, а 21% респондентів надають перевагу письменникам ХХ століття:

Українські письменники якого з поданих періодів, на Вашу думку, написали найкращі твори з цієї тематики?

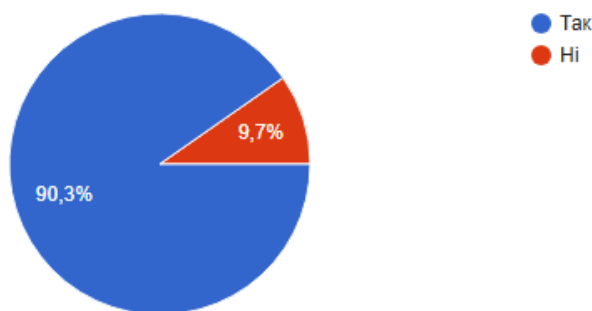
505 відповідей

І переважна більшість (понад 90% опитуваних), підтвердили, що література історико-патріотичної тематики значно впливає на їхнє мислення та, навіть, життя: покращується розуміння нашої історії (51,5%), для 43% респондентів стають зрозумілишими сучасні події, пробуджується національна свідомість (25,5%), підіймається патріотичний дух (15%) тощо.

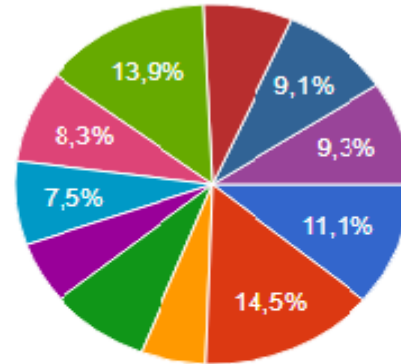
Чи впливає така література на Ваше мислення чи життя?

505 відповідей

На пропозицію відзначити одну з поданих нижче книг, яку можна вважати найкращою серед творів історично-патріотичного спрямування, думки розділились: найкращими історико-патріотичними книгами респонденти визнали «Чорний ворон (Залишенець)» В. Шкляра (14,5%) та «Гайдамаки» Т. Шевченка (13,9%). Деяко менше голосів отримав роман «Солодка Даруся» М. Матіос (11,1%). Біля 10% опитуваних проголосували за «Чорну раду» П. Куліша та «Справу Василя Стуса» В. Кіпіані.

- М. Матіос «Солодка Даруся», «Прив...
- В. Шкляр «Чорний Ворон (Залишен...
- Т. Горіха-Зерня «Доця»
- С. Жадан «Ворошиловград», «Помі...
- Є. Положій «Іловайськ»
- А. Кокотюха «Червоний», «Повстан...
- В. Кіпіані «Справа Василя Стуса»
- Т. Шевченко «Гайдамаки»

- В. Барка «Жовгий князь»
- П. Куліш «Чорна рада»
- Ваш
варіант: _____

Цікавим та змістовним виявився останній пункт питання «Ваш варіант», в якому 9,3% опитуваних залишили своє бачення найкращого зразка історико-патріотичної літератури:

- Андрухович С. Амадока;
- Багрянний І. Тигролови;
- Бережко-Камінська Ю. Україна: пекельний 22-й, народний щоденник;
- Геращенко І. «Живі всупереч»;
- Дарда В. Повернення з пекла;
- Джаред Даймонд Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами;
- Дід Свирид. Історія України;
- Дімаров А. І будуть люди;
- Довженко О. Україна в огні;
- Забужко О. Notre dame D'Ukraine;
- Забужко О. Музей покинутих секретів;
- Костенко Л. Твори;
- Костенко Ю. Історія ядерного роззброєння України;
- Кузнецов А. Бабин яр;
- Кузнецова Є. Драбина;
- Липинський В. Листи до братів-хліборобів;
- Лис В. Століття Якова;
- Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я;
- Скоропадський П. Спогади;
- Талан С. Букет улюблених квітів;

- Телипська О. Один на один з ворогом. Логіка виживання в окупації;
- Українка Л. Бояриня, Лісова пісня;
- Фаріон І. Книги;
- Франко І. Захар Беркут;
- Черкасенко С. Пригоди молодого лицаря. Роман з козацьких часів;
- Шевченко Т. Всі твори.

ВИСНОВКИ

В умовах війни читацькі уподобання переважно змінилися. Найбільш значна зміна – відмова від читання творів російською мовою. Також помітно збільшився інтерес до патріотичної та історичної літератури. Але є й читачі, які прагнуть читати «легкі» книги, які б відволікли їх від тривожної реальності.

Згідно з результатами опитування, така тематична література впливає на життя та мислення багатьох. Найбільше для опитаних цей вплив визначається у покращенні розуміння історичних та сучасних подій. Тобто художня література слугує таким собі доступним і зрозумілим підручником з історії нашої держави.

Питання про найкращу книгу з досліджуваної тематики довело, що поряд з класичною літературою достойно представлені і сучасні українські письменники: їх читають, обговорюють, дискутують з ними.

Отже, історично-патріотична література користується попитом серед читачів публічних бібліотек м. Києва. Вона впливає на їхнє розуміння історії і сучасності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Результати опитування доводять, що варто активніше поповнювати фонди українською літературою історичного та патріотичного спрямування.

Щоб задовольнити інтерес читачів до таких книг, радимо готувати тематичні полицки, викладки, відеоролики. Причому особливу увагу потрібно приділити популяризації саме сучасної української літератури.

Доречно також розробити підбірки «легкої» літератури, яка б змогла підняти настрій, розвантажити емоційно, для тих, хто цього потребує.

Значно підвищить інтерес до читання проведення дискусій про прочитані книги (онлайн чи офлайн, в режимі бесіди або текстових відгуків).

АНКЕТА

«Вплив історично-патріотичної літератури на наше життя»

1. Бібліотеку якого району Ви відвідуєте?

- Голосіївського (14 бібліотек)
- Дарницького (13 бібліотек)
- Деснянського (8 бібліотек)
- Дніпровського (18 бібліотек)
- Оболонського (11 бібліотек)
- Печерського (13 бібліотек)
- Подільського (13 бібліотек)
- Святошинського (10 бібліотек)
- Солом'янського (17 бібліотек)
- Шевченківського (19 бібліотек)
- Публічну бібліотеку імені Лесі Українки

2. Вкажіть, будь ласка, Ваш вік.

- до 16 р.
- 16-25 р.
- 26-35 р.
- 36-50 р.
- 51-60 р.
- більше 60 р.

3. Вкажіть, будь ласка, Вашу стать.

- Жіноча
- Чоловіча

4. До якої групи користувачів Ви себе відносите?

- учень, студент
- освітянин
- економіст
- інженер, IT-працівник
- пенсіонер
- Ваш варіант _____

5. Чи змінилися Ваші читацькі уподобання з початком російсько-української війни?

- Так
- Ні

6. Якщо змінилися, то як саме? Виберіть один з запропонованих варіантів, або зазначте власний.

- Почав/почала цікавитися історичною, патріотичною літературою
- Читаю лише «легкі» романи, щоб відволіктися від реальності
- Відмовився/відмовилася від читання літератури російською мовою
- Бойкотую російських авторів
- Звертаю більшу увагу на літературу про АТО/ООС
- Інше _____

7. Чи читаєте Ви історично-патріотичну літературу?

- Так
- Ні

8. Українські письменники якого з поданих періодів, на Вашу думку, написали найкращі твори з цієї тематики?

- Визнані класики (Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка та ін.)
- Письменники ХХ ст. (О. Довженко, І. Багряний, Є. Маланюк та ін.)
- Сучасні автори (Ю. Андрухович, О. Забужко, С. Жадан та ін.)

9. Чи впливає така література на Ваше мислення чи життя?

- Так
- Ні

10. Якщо впливає, то як саме? Виберіть один з запропонованих варіантів, або зазначте власний.

- Покращується розуміння нашої історії
- Підіймається патріотичний дух
- Пробуджується національна свідомість
- Стають зрозумілими сучасні події
- Інше _____

11. Відзначте одну з поданих нижче книг, яку, на Вашу думку, можна вважати найкращою серед творів історично-патріотичного спрямування. Якщо не подобається жодна – запропонуйте свій варіант.

- М. Матіос «Солодка Даруся», «Приватний щоденник. Майдан. Війна...», «Нація: серце навпіл»;
- В. Шкляр «Чорний Ворон (Залишенець)»; «Чорне Сонце. Дума про братів азовських», «Троща»
- Т. Горіха-Зерня «Доця»
- С. Жадан «Ворошиловград», «Поміж сирен»
- Є. Положій «Іловайськ»
- А. Кокотюха «Червоний», «Повстанська трилогія»: «Чорний ліс», «Багряний рейд», «Біла ніч»
- В. Кіпіані «Справа Василя Стуса»
- Т. Шевченко «Гайдамаки»
- В. Барка «Жовтий князь»
- П. Куліш «Чорна рада»
- Ваш варіант: _____

Поставте, будь ласка, відмітку, якщо Ви внутрішньо переміщена особа